

Diplomatiya dərəsi

Bu il fevralın 18-də Münhen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində təşkil edilmiş "Dağları aşmaq? Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin qurulması" adlı plenar iclas tarixi bir toplantı kimi yadda qaldı. Bu toplantının əhəmiyyəti ilk növbədə ondan ibarət idi ki, birinci dəfə olaraq Münhen Təhlükəsizlik Konfransı vasitəsilə Azərbaycanın, Ermənistanın və Gürcüstanın rəhbərləri eyni zamanda bir platformada görüşürdülər. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bu toplantıda iştirakı, plenar iclasdakı proqram xarakterli çıxışı, irəli sürdüyü tezislər isə bölgəmizin bu günkü və gələcəyinə aydın strateji baxışı ifadə etməklə həm də daim xatırlanacaq tarix, diplomatiya, siyasət dərəsi idi.

Azərbaycan xalqı sülh istəyir

Dövlət rəhbərimiz ilk növbədə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin ümumi geosiyasi vəziyyəti tamamilə dəyişməsinə, bəzi önəni təərəflərlə ticari əməkdaşlıq sahəsində müəyyən çətinliklərin müşahidə olunmasına diqqət yönəltdi. Belə bir durumda uzun illərdən bəri müasir daşımalar və logistika infrastrukturunun yaradılmasına yatırımlar edərək geniş potensial formalaşdırın Azərbaycanın bu sahədə malik olduğu imkanları nəzərə çarpdırdı. Qeyd etdi ki, Mərkəzi Asiyadan daşınan yüklərin Azərbaycan vasitəsilə Avropaya yönəldilməsi əlavə imkanlar açır.

Bu, eyni zamanda yaşadığımız qitədə sülh və əməkdaşlığın əldə olunmasına, mövcud imkanlardan sosial-iqtisadi inkişaf, insanların rifahı, gələcək nəsillər üçün daha gözəl bir dünyanın qurulması üçün Prezident İlham Əliyevin bütün maraqlı tərəflərə çağırışı idi. Bütün bunları təxminən 30 il əvvəl istəmədən işğalçı müharibəyə cəlb olunan və bunun ağır-acılarını yaşayan, müharibənin xalqlara necə böyük dağıntılar və əziyyətlər gətirdiyini yaxşı bilən, buna görə də Avrasiya qitəsində sülhün bərqərar olmasını istəyən Azərbaycan xalqının rəhbəri dilə gətirirdi.

Panel iclası izləyən hər bir kəsin maraqlandığı əsas suallardan biri də, təbii ki, hazırda Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh prosesinin gedişi ilə bağlı idi. Dövlətimizin rəhbəri İlham Əliyev bu suala da aydınlıq gətirərək bildirdi ki, hazırda iki ölkə arasında sülh sazişi üzərində işlər aparılır. Azərbaycan və Ermənistan uzun müddət çəkməmiş toqquşmadan uzaqlaşmanı nümayiş etdirməli, qarşılıqlı ədavət və düşmənçiliyə son qoymalıdır. Azərbaycan Prezidenti regionda vəziyyətə ikiistiqamətli yanaşmanın zəruriliyinin də başa düşüldüyünü bildirərək qeyd etdi ki, bu istiqamətlərdən birincisi Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh danışıqları istiqaməti, ikincisi isə, Azərbaycanın Qarabağdakı erməni

əhalisi ilə əlaqələri məsələsidir. Prezident İlham Əliyev Ermənistan rəhbərliyi və beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında bir daha bəyan etdi ki, Dağlıq Qarabağ sözü artıq qüvvədən düşüb. Azərbaycanda Dağlıq Qarabağ kimi inzibati vahid yoxdur. Azərbaycanın suverenliyinə və Konstitusiyasına hörmət edilməlidir. Azərbaycanda erməni əhalinin olduğu Qarabağ rayonu var. Dövlət rəhbərimiz Qarabağdakı erməni azlığın hüquqları və təhlükəsizliyi ilə bağlı müzakirələrin aparılacağını, amma Azərbaycan dövlətinin erməni icmasının Qarabağda doğulmuş və bütün ömrü boyu orada yaşamış nümayəndələri ilə müzakirə etməyə hazır olduğunu, Qarabağda Rusiyadan rəhbər mövqe tutmaq üçün ixrac edilmiş şəxslə heç bir müzakirə aparılmayacağını bəyan etdi və Ruben Vardanyan kimi ünsürləri suyu bulandırmayaraq, sülh prosesinə mane olmaq üçün Qarabağa göndərmiş ünvanlara açıq mətnlə öz sözünü, qətiyyətli mövqeyini çatdırdı.

Nəzarət-buraxılış məntəqələri olmadan sərhədlərin delimitasiyası mümkün deyil

Azərbaycan Prezidenti ölkəmizin vətəndaş cəmiyyəti fəallarının regionun ekoloji vəziyyətinin qorunması məqsədilə dekabrın 12-dən Laçın dəhlizində keçirdikləri aksiya barədə məqamlara da aydınlıq gətirdi. Məlum olduğu kimi, erməni təxribatçıları və onların xaricdəki havadarları bu aksiyanın guya Qarabağdakı mülki əhaliyə qarşı yönəlməsi, onları blokada vəziyyətində saxlaması, hərəketlərinə mane olması barədə hay-küy salır, yanlış rəy yaratmağa çalışır, həmişəki kimi yenə də saxtakarlıqlarından əl çəkmirlər. Azərbaycan Prezidenti toplantıdakı çıxışı zamanı belə cəhdləri ifşa etdi. Bildirdi ki, vətəndaş cəmiyyəti fəallarımız keçid məntəqəsinə gələndən indiyədək 2500-dən çox nəqliyyat vasitəsi, o cümlədən Rusiya sülhməramlılarının və Qırmızı Xaçın təmsilçilərinin yük avtomobilləri buradan keçib. Qa-

rabağdan 100 pasiyent müalicə üçün Qırmızı Xaç tərəfindən Ermənistanı aparılıb. Əgər Qarabağdakı ermənilər bu yoldan istifadə etməyə çalışsalar, onları heç kim dayandırmayacaq.

Prezident İlham Əliyev Münhendə Amerika Birləşmiş Ştatlarının dövlət katibi Antoni Blinken və Ermənistan Respublikasının baş naziri Nikol Paşinyan ilə birgə görüşdən sonra televiziya kanallarına verdiyi müsahibədə də bununla bağlı qeyd etdi ki, biz haqlı olaraq yataqlarımızın qanunsuz istismarının dayandırılmasını tələb edirik. Buna nail olunmayana qədər bizim ictimai fəallarımız öz şəərəfli missiyalarından əl çəkməyəcəklər. Dövlət rəhbərimiz onu da qeyd etdi ki, nəzarət-buraxılış məntəqələri olmadan sərhədlərin delimitasiyası mümkün deyil: "Biz kommunikasiyaların açılması haqqında danışırsaq, əlbəttə ki, həm Zəngəzur dəhlizinin hər iki başında, eyni zamanda Laçın rayonu ilə Ermənistan arasındakı sərhəddə nəzarət-buraxılış məntəqələri yaradılmalıdır".

Prezident İlham Əliyev panel iclasındakı çıxışı zamanı Ermənistanın 27 il ərzində Azərbaycan ərazisinin 20 faizini işğal altında saxlaması, beynəlxalq hüququ pozması, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə əməl etməməsi və bütün bunların müqabilində bu ölkəyə qarşı heç bir sanksiya tətbiq olunmaması faktını xatırlatdı. "Biz hər zaman müharibənin qarşısını almaq üçün Ermənistanı qarşı sanksiyaların tətbiq olunmasını istəyirdik. Biz Minsk qrupunun nəticə əldə etməsini gözləyirdik, BMT Təhlükəsizlik Şurasının öz qətnamələrinə hörmət etmələrini gözləyirdik. Lakin heç bir hərəketin olmadığını gördük və ümumi fikir bundan ibarət idi ki, bu münaqişə dondurulmuşdur".

"Ermənistanın mövqeyində tərəqqi var, ancaq bu, kifayət qədər deyil"

Azərbaycan Prezidenti ərazi bütövlüyünü və ədaləti bərpa etmək, habelə BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini icra etmək üçün ölkəmizin döyüşmək məcburiyyətində qaldığını, Vətən müharibəsində 3 min şəhid verdiyini diqqətə çatdırdı. Eyni zamanda bildirdi ki, 30 illik işğal, Livan böyüklüyündə ərazinin tamamilə xarabalıqlar içində olduğunu da unutmamalıyıq. Azərbaycan torpaqlarının işğalı, bir milyon azərbaycanlının evindən didərgin salınması, işğal altında olan ərazilərdəki 67 məsciddən 65-nin dağıdıl-

ması və onların təhqir edilməsi - bütün bunlar qonşularımız tərəfindən edilib.

2020-ci ilin noyabrında imzalanmış üçtərəfli Bəyanat, de-fakto Ermənistan tərəfindən kapitulyasiya aktıdır. Əslində, Vətən müharibəsinin nəticələrini, Azərbaycanın bu müharibədə qazandığı tarixi qələbəni beynəlxalq ictimaiyyətə yanaşı, Ermənistan cəmiyyəti də qəbul edib. Əks təqdirdə, faktiki kapitulyasiya aktına imza atmış Nikol Paşinyan sonuncu seçkilərdə yenidən Ermənistanın baş naziri olmaq imkanı qazanmazdı. Bu, əslində ortada dolaşmış revanşist bəyanatlarla suyu bulandırmayacaq istəyən, bununla müəyyən dividentlər qazanmağa çalışan bir ovuc təxribatçıdan fərqli olaraq Ermənistan cəmiyyətinin sülh arzusunda olduğunu, Paşinyana yeni mandatın da məhz sülh naminə verildiyini göstərir.

Azərbaycan Prezidenti Qarabağ erməniləri ilə bağlı dövlətimizin mövqeyini bir daha diqqətə çatdıraraq bəyan etdi ki, rəsmi Bakı Qarabağdakı erməni icmasının nümayəndələri ilə praktiki təmaslara başlamağa hazırdır. Qarabağ erməniləri Azərbaycan vətəndaşlarıdır, azlıqdır. Azərbaycan çoxmillətli ölkədir və Azərbaycanda bütün azlıqlar mədəniyyət, dil, həmçinin təhlükəsizlik də daxil olmaqla, eyni hüquq və üstünlüklərdən faydalanırlar. Hazırda Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması məqsədilə bir neçə platforma fəaliyyətdədir. Onlardan biri Brüssel formatıdır. Bu formatın üçtərəfli olduğu, yəni Aİ, Azərbaycan və Ermənistan arasında olduğu barədə ümumi bir anlaşma var. 28 il ərzində münaqişənin həlli ilə bağlı heç bir nəticəyə nail ola bilməyən Minsk qrupu isə artıq kənara çəkilib və mövcud deyil. Ona görə də tərəflər ABŞ, Rusiya və indi də Avropa İttifaqı tərəfindən təşkil olunmuş platformada bir araya gəlirlər. Lakin Fransa hökuməti birtərəfli ermənipərəst mövqe tutduğundan o, bu platformada artıq iştirak etmir.

Azərbaycan ədaləti güc vasitəsilə bərpa etməyə məcbur oldu

Azərbaycan Prezidenti sülh müqaviləsinin beynəlxalq norma və prinsiplər əsasında tərtib edilməsini vacib saydı, Qarabağ haqqında hər hansısa müddəanın qəbul edilməzliyini bildirdi. Onu da qeyd etdi ki, ilk baxışda Ermənistanın mövqeyində tərəqqi var, ancaq bu, kifayət qədər deyil. Prezident İlham Əliyev dedi: "...Bizim təcrübəmiz göstərir ki, sülh danışıqları bəzən çox uzanır. Biz 28 il boyunca sülh danışıqları aparmışıq, təsəvvür edin, 1992-ci ildən 2020-ci ilə qədər. Əgər biz Qarabağ münaqişəsini döyüş meydanında həll etməsəydik, bu sülh danışıqları daha 28 il çəkəcəkdik". Bu da Ermənistanın vəziyyəti dondurmaq, torpaqlarımızı həmişəlik işğal altında saxlamaq niyyətinə xidmət edirdi. Bu vəziyyət Ermənistanın dünyanın müxtəlif bölgələrindəki dostları üçün də məqbul idi, onları da qane edirdi. Ona görə də Azərbaycan BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsinin verdiyi hüquqdan, qanuni haqqından istifadə edərək ədaləti güc vasitəsilə bərpa etməyə məcbur oldu.

Azərbaycan Prezidenti bir daha bəyan etdi ki, bizim apardığımız müharibənin məqsədi torpaq işğal etmək deyildi. Ona görə 44 gün ərzində şəhər və kəndlərimiz "İsgəndər" raketləri ilə atəşə tutulduğunda belə heç kəs döyüş meydanını tərk etmədi. Müharibə zamanı Ermənistan ordusundakı fərarilərin sayı isə 11 minə çatmışdı. Bu ona görə baş verdi ki, onların apardığı müharibə işğalçı müharibə idi. "Ermənistanda doğulmuş insanlar üçün Azərbaycana gedib onlara aid olmayan torpaqdan ötrü müharibə etmək həvəsi yox idi".

Azərbaycan Prezidentinin bu kəlmələri tarix salnaməsinə yazılacaq və xalqımızın milli ruhunu, azadlıq eşqini həmişə oyaq saxlayacaq manifestdir: "Silah vacibdir, taktika da vacibdir, planlaşdırma çox vacibdir. Lakin ən önəmli olan həvədir. Azadlıq istəyən xalq işğal etməyə müstəhəq deyil". Azərbaycan hərbi qüdrəti, gələcəyə strateji baxışı, sosial-iqtisadi gücü, ən əsası isə xalqımızın milli ruhu ilə bütün zamanların qalibi olacaq.

*İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*